

**RADA GMINY
CHOJNÓW**
ul. Fabryczna 1
59-225 Chojnów
tel. (076) 81 87 909

**UCHWAŁA NR XXXV.226.2013
RADY GMINY CHOJNÓW
z dnia 25 kwietnia 2013 r.**

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chojnów na lata 2013-2016

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.), Rada Gminy Chojnów uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Chojnów na lata 2013-2016, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chojnów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Andrzej Pyz

**RADA GMINY
CHOJNÓW**
ul. Fabryczna 1
59-225 Chojnów
tel. (076) 81 87 909

UZASADNIENIE

do uchwały nr XXXV.226.2013 Rady Gminy Chojnów

z dnia 25 kwietnia 2013 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chojnów
na lata 2013-2016**

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.). Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Natomiast art. 179 ust. 2 wskazuje, że programy uchwalane są przez Radę Gminy, z uwzględnieniem potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

W związku z powyższym podjęcie Uchwały jest uzasadnione

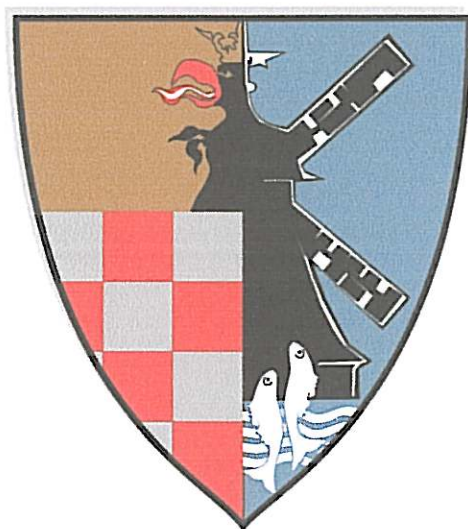
PRZEWODNICZĄCY RADY
mgr Andrzej Porz

**RADA GMINY
CHOJNÓW**
ul. Fabryczna 1
59-225 Chojnów
tel. (076) 81 87 909

Załącznik
do Uchwały Nr XXXV.226.2013 Rady Gminy Chojnów
z dnia 25 kwietnia 2013 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013 - 2016

CHOJNÓW 2013

I. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką społeczną i naturalnym środowiskiem wychowawczym dziecka, która oddziałuje na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka oraz źródłem zaspokajania jego potrzeb w sferze psychicznej i materialno-bytowej. Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Chojnów na lata 2013-2016 jest strategicznym dokumentem, opracowanym w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielania szczególnej pomocy rodzinie i dziecku.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2016 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania będą się koncentrować nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

1. ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3. ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

II. Diagnoza społeczna

Rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym.

Istotną rolę, zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym. To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują diagnozy problemów.

W oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie uznać należy, że wsparcie przywołanych grup stanowi priorytetowe zadanie pomocy społecznej realizowane przez gminę. Blisko 70% klientów GOPS, to rodziny (483 rodziny) ponad 38% z nich, to rodziny z dziećmi (184 rodziny).

Tabela 1. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie		Liczba rodzin Ogółem	w tym : na terenie wsi	Liczba osób w tych rodzinach
0		1	2	3
Rodziny ogółem(wiersz 2+3+4+5+7)	1	483	483	1.451
o liczbie osób 1	2	144	144	144
2	3	69	69	138
3	4	76	76	228
4	5	97	97	388
5	6	54	54	270
6 i więcej	7	43	43	283
i w tym (z wiersza1)				
Rodziny z dziećmi ogółem (wiersz 9+10+11+12+13+14+15)	8	184	181	821
o liczbie dzieci 1	9	56	55	186
2	10	67	66	272

3	11	37	36	203
4	12	15	15	92
5	13	8	8	61
6	14	1	1	7
7 i więcej	15	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem		49	48	173
(wiersz 17+18+19+20)	16			
o liczbie osób 1	17	20	20	55
2	18	18	18	61
3	19	6	5	26
4 i więcej	20	5	5	31
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	21	50	50	145
(wiersz 22+23+24+25)				
o liczbie osób 1	22	10	10	10
2	23	12	12	24
3	24	11	11	33
4 i więcej	25	17	17	78

Źródło: GOPS-Sprawozdanie MPiPS/2012

Również wykaz powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej daje obraz potrzeb mieszkańców gminy Chojnów.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy

powody przyznania pomocy	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie
ubóstwo	331	1000
bezrobocie	306	955
niepełnosprawność	38	81
długotrwała lub ciężka choroba	26	77
bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	37	166
w tym :		
rodziny niepełne	26	95
rodziny wielodzietne	13	86
alkoholizm	13	22

Głównym problemem i zarazem powodem przyznania pomocy w 2012 r. było ubóstwo. Sytuacja ta dotyczyła przede wszystkim rodzin wielodzietnych. Niepokojący jest wciąż rosnący wskaźnik bezrobocia, mimo podejmowanych działań zwalczających to zjawisko.

Jak wynika z tabeli, w 37 rodzinach występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przez co zwiększa się zapotrzebowanie na porady specjalistyczne oraz konkretną pomoc rzeczową i finansową skierowaną do dzieci i ich opiekunów. Część z tych rodzin, przy zapewnieniu wsparcia GOPS, jest w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i duchowy, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej.

Dokonana przez pracowników socjalnych dogłębna analiza powyższych środowisk pozwala przypuszczać, że istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez GOPS okażą się niewystarczające

Gdy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną. Aktualnie z terenu Gminy Chojnów poza rodziną biologiczną przebywa 40 dzieci (w rodzinach zastępczych 18 dzieci, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 21 dzieci, w rodzinie adopcyjnej 1 dziecko).

III. Adresaci programu

Adresatami Programu są rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, niepełnosprawnością zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspakajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi m.in. do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej, w każdej sferze życia.

IV. Zasoby gminy

A. Zasoby ludzkie - specjaliści z różnych dziedzin.

B. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się pracą na rzecz rodzin oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnowie
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Świetlica środowiskowa w Budziwojowie
4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chojnowie
5. Koła Gospodyń Wiejskich
6. Placówki oświatowe
7. Komisariat Policji w Chojnowie
8. PUP – Filia w Chojnowie
9. Organizacje pozarządowe (koła parafialne, stowarzyszenia i inne)
10. Kościół katolicki

Program będzie realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnowie, we współpracy z powyższymi instytucjami.

V. Analiza SWOT

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE GMINY CHOJNÓW	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY

1. poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym 2. działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin 3. działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin 4. zaangażowanie instytucji i organizacji 5. dobrze wykształcona kadra 6. otwartość na współpracę	1. uboga infrastruktura społeczna – niewiele instytucji pomocowych i organizacji pozarządowych 2. niewystarczająca oferta socjalna dla rodzin 3. brak wczesnej diagnostyki 4. brak koordynacji i współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi 5. brak procedur i narzędzi do współpracy 6. mały dostęp do informacji
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. stworzenie zespołu ds. wspierania rodzin 2. regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie 3. możliwości współpracy z organizacjami 4. możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych	6. zła sytuacja finansowa 7. coraz bardziej skomplikowane problemy rodzin 8. większa skala zjawisk niepożądanych 9. niepodjęcie działań zmierzających do wdrażania programu

VI. Cele Programu

Cel główny:

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.
3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży
4. Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych.
5. Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Cel 1: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

- zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom ubogim,

Realizacja: GOPS, organizacje społeczne

- objęcie dożywianiem wszystkich tego wymagających dzieci, na terenie placówek oświatowych oraz w domach.

Realizacja : GOPS

- objęcie dożywianiem, w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, osób dorosłych wymagających tej formy wsparcia

Realizacja: GOPS

- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (m.in. kontakt z punktami szczepień, pielęgniarkami, lekarzami rodzinnymi).

Realizacja: GOPS

- zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie poradnictwa specjalistycznego, oraz schronienia.

Realizacja: GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, OIK

Cel 2: Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących

- sfinansowanie pracy psychologów i pedagogów służących wsparciem uczniom, ich rodzicom i nauczycielom,

Realizacja: dyrektorzy placówek oświatowych

- zatrudnienie asystenta rodziny do pracy z rodzinami zagrożonymi.

Realizacja: Kierownik GOPS

- systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną,

Realizacja: GOPS, placówki oświatowe, PCPR, asystent rodziny

- organizacja specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem,

Realizacja: GOPS, OIK

- organizowanie działań zmierzających do aktywizacji kandydatów na rodziny wspierające

Realizacja: GOPS, asystent rodziny

- organizacja działań podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców,

Realizacja: GOPS, asystent rodziny, placówki oświatowe

- kierowanie dzieci na kolonie i obozy realizujące programy przeciwdziałania uzależnieniom

Realizacja: GOPS, GKRPA

- ustawiczne doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych i asystenta rodziny poprzez udział w warsztatach i innych formach edukacyjnych,

Realizacja: GOPS

- bieżąca analiza problematyki bezrobocia na terenie Gminy oraz doskonalenie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy - Filia w Chojnowie, ze szczególnym uwzględnieniem działań służących powrotowi osób długotrwale bezrobotnym na rynek pracy,

Realizacja: GOPS, PUP

- inicjowanie działań zmierzających do zwiększenia aktywności własnej rodzin i ich najbliższego otoczenia.

Realizacja: GOPS, organizacje pozarządowe

- rozszerzenie oferty usług socjalnych i pracy socjalnej na rzecz osób niepełnosprawnych

Realizacja: GOPS, PCPR

- bieżące aktualizowanie strony internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie oraz innych podmiotów działających na rzecz rodzin w zakresie miejsc i form pomocy osobom i rodzinom będącym w kryzysie.

Realizacja: GOPS i inne podmioty zaangażowane w realizację programu

Cel 3: Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży

- monitorowanie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Realizacja: pracownicy socjalni, asystent rodziny, pedagodzy szkolni

- wypracowanie standardów pracy z rodziną wieloproblemową, w której wychowywane są dzieci, przez instytucje i organizacje zajmujące się rodziną i dzieckiem,

Realizacja: GOPS, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno – pedagogiczna

- kształtowanie właściwych modeli spędzania czasu wolnego dzieci, młodzież i całych rodzin oraz rozpropagowanie oferty na tego typu działania

Realizacja: placówki oświatowe, organizacje społeczne, KGW

- wprowadzenie w Gminie młodzieżowego programu wsparcia rówieśniczego – rozwój wolontariatu

Realizacja: GOPS, parafie, organizacje społeczne

- integracja działań podejmowanych w ramach Programu, a przyjętych do realizacji w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2013 – 2021.

Realizacja: GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe

Cel 4: Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych

- koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży,

Realizacja: GOPS

- edukacja wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodzin w zakresie wykorzystania metody pracy interdyscyplinarnej w rozwiązywaniu problemów dziecka i rodziny,

Realizacja: GOPS

- dobór działań naprawczych na rzecz dziecka i rodziny w oparciu o działania interdyscyplinarne,

Realizacja: wszystkie zaangażowane podmioty

- tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki,

Realizacja: GOPS

- umożliwienie mieszkańcom Gminy Chojnów dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu prawidłowego funkcjonowania rodziny i rozwoju dziecka.
- Realizacja:** GOPS, placówki oświatowe

Cel 5: Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych

- utrzymywanie osobistych kontaktów dzieci z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów

Realizacja: GOPS

- udzielanie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.

Realizacja: GOPS

- opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Realizacja: GOPS, asystent rodziny

- wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci

Realizacja: GOPS

- pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego

Realizacja: GOPS, asystent rodziny

- angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawę dziecka (wybór szkoły, zawodu, doping do nauki, do poprawy zachowania)

Realizacja: GOPS, placówki oświatowe

Do realizacji założonych celów będą prowadziły działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji danej rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy jest wywiad środowiskowy, przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Pełna i efektywna realizacja celów założonych w programie będzie możliwa dzięki kompleksowemu spojrzeniu na rodzinę przeżywającą trudności oraz podjęciu systemowych rozwiązań przy współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji. Priorytetem naszych działań jest uznanie podmiotowości

dziecka oraz jego prawa do wychowania w rodzinie biologicznej lub jak najszybszego powrotu do tej rodziny.

VII. Ewaluacja programu

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych. Zostaną one pozyskane poprzez bezpośrednią rozmowę, obserwację lub telefoniczny kontakt z rodzicami biologicznymi, opiekunami pieczy zastępczej, środowiskiem sąsiedzkim, pracownikami instytucjonalnych form pomocy rodzinie.

Wskaźniki realizacji poszczególnych celów szczegółowych:

1. liczba i formy udzielonej pomocy,
2. liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą (finansową, rzeczową)
3. liczba szkoleń i warsztatów,
4. liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego,
5. liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy,
6. liczba osób i rodzin objętych projektem systemowym, kontraktami socjalnymi,
7. liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny.

VIII. Sposób kontroli realizacji programu

1. W terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.
2. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

IX. Zakończenie

Aby skutecznie wspierać rodziny i dzieci zagrożone dysfunkcją należy wypracować spójny system pracy. Pojedyncze instytucje czy organizacje w swojej pracy potrzebują wsparcia ze strony podmiotów podejmujących działania na rzecz całej społeczności lokalnej, aby ich praca była efektywna i przynosiła pożądane rezultaty. Środowiska słabsze wymagają oddziaływań interdyscyplinarnych nie tylko w zakresie dysfunkcji, która uruchamia zainteresowanie służb społecznych, ale wszystkich obszarów życia. Pełny i akceptowany społecznie udział rodziny w życiu społeczności lokalnej jest najlepszym gwarantem, że rodzina realizuje wszystkie swoje funkcje.

Gmina Chojnów prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodziny, poprzez szereg działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne oraz stowarzyszenia, działające na terenie Gminy. Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie coraz to lepszych warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, co zahamuje proces umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną. Realizacja Programu zakłada wykorzystanie środków budżetu Gminy, budżetu państwa, pozyskiwanych środków Europejskiego Funduszu Społecznego, środków własnych podmiotów niepublicznych oraz środków przekazywanych przez sponsorów. Spodziewanym efektem ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Koordinowanie i organizowanie działań w ramach Programu, inicjowanie nowych rozwiązań należy do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnowie. Program ma charakter otwarty i może być aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. W lokalnym systemie działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych rodziny należy wziąć pod uwagę uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji. W działaniach profilaktycznych na rzecz rodzin wychowujących dzieci należy szczególną rolę przypisać organizacjom pozarządowym oraz kościelnym. Tak rozumiany program stanowić będzie pełne i kompleksowe ujęcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Andrzej Pyrek